

OKRUHY KE SZZ – SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK

I. TEORIE A METODY SOCIÁLNÍ PRÁCE A SOCIÁLNÍ POLITIKA

a) Teorie a metody sociální práce

- Vymezení pojmu sociální práce a sociální péče, její zásady, etické principy, cíle, význam a specifika sociální práce jako pole praxe a oblast vědeckého zkoumání.
- Sociální práce – pojmový aparát – sociální případ, sociální klient, sociální situace, sociální problém, sociální událost a sociální instituce; význam jedince a sociálních systémů.
- Sociální práce jako profese, profesní etika a profesní etická dilemata, nároky sociální práce, role sociálních pracovníků, pracovní stres.
- Terénní sociální práce – streetwork; sociální práce s komunitou.
- Management a řízení v sociální práci, role supervize a dalších mechanismů řízení kvality v sociální práci.
- Hromadná neštěstí a jejich zvládnutí. Krize a krizová intervence.
- Sociální služby – jejich druhy, standardy kvality sociálních služeb; kontrola a inspekce kvality, společenská odpovědnost zařízení sociálních služeb.
- Poradenský proces jako metoda sociální práce, systém sociálního poradenství v ČR.
- Komunitní plánování sociálních služeb jako metoda řízení a rozvoje sociální práce.
- Sociální práce v rámci probační a mediační služby. Úloha sociálního pracovníka v postpenitenciární péči, zejména při realizaci alternativních trestů.
- Psychohygiena pracovníků v pomáhajících profesích, prevence stresu a syndromu vyhoření, role efektivní komunikace.
- Makrometody, analýza sociálních potřeb kraje, obce, regionu.
- Obecná metodologie sociální práce. Metody a techniky sociální práce, metodika práce s klientem, metodika evidence, zásady a principy aplikace metod sociální práce.
- Sociální anamnéza, sociální šetření, depistáž.
- Teorie sociální práce – psychodynamické směry; kognitivně-behaviorální přístupy a strategie; humanistické a existenciální teorie.
- Moderní teorie sociální práce – systemické a antiopresivní přístupy, ekologický a sociobiologický model sociální práce)
- Sociální práce s vybranými skupinami klientů (se zneužívanými, týranými a zanedbávanými dětmi a jejich rodinami; s lidmi s mentálním, tělesným a smyslovým postižením; s duševně nemocnými; se starými lidmi; s uživateli drog; s oběťmi násilí v rodině; s rizikovou mládeží; s nezaměstnanými; s bezdomovci; s klienty se sociokulturní odlišností; s uprchlíky a emigranty; se seniory; sociální práce v hospicích – provázení umírajících, poradenství pro pozůstalé) včetně ukázky řešení vybraného sociálního případu – teoreticky i prakticky.

b) Sociální politika

- Sociální politika – dělení a související základní pojmy - sociální správa, chudoba, sociální vyloučení, sociální události, minimální mzda, životní a existenční minimum... Osobnosti sociální politiky v ČR a v zahraničí.
- Geneze sociálně politických idejí a lidských práv včetně platných legislativních podkladů, typy (modely) sociálních politik dle Titmuse a druhy států dle Esping Andersena – souvislosti, rozdílnosti. Sociální stát – charakteristika, vývojové etapy, příčiny vzniku, krize, současný stav.
- Principy, funkce a předmět sociální politiky. Objekty, subjekty a nástroje sociální politiky, vztah sociální politiky k ostatním vědám.
- Politika zaměstnanosti a pracovního trhu – trh práce, segmentace trhu práce, nabídka a poptávka, nezaměstnanost – druhy, příčiny, důsledky... Subjekty a objekty na trhu práce a jejich funkce, aktivní a pasivní politika zaměstnanosti....
- Zdravotní politika – základní pojmy např. zdraví, nemoc, zdravotní stav..., statistické parametry zdravotní politiky, silné a slabé stránky zdravotnictví, financování zdravotnictví a programy ve zdravotní politice, prevence a dostupnost zdravotní péče...

- Politika sociálního zabezpečení - všechny 3 pilíře (sociální péče, státní sociální podpora a sociální pojištění) + 4. nepovinný pilíř (penzijní připojištění), principy a financování, fungování, včetně platné legislativy...
- Rodinná politika – funkce rodiny, systémy, cíle a vývoj rodinné politiky, demografické souvislosti rodinné politiky, instituce, nástroje rodinné politiky....
- Bytová politika – aspekty, historie, cíle, nástroje, vývojové tendence, bytové systémy a jejich modely, programy podpory bytové politiky v ČR, organizace bytové politiky – subjekty a jejich funkce, objekty bytové politiky.
- Vzdělávací politika - cíle a funkce, základní pojmy související s vzdělávací politikou, financování školství, principy vzdělávací politiky, vysoké školy, školský systém...
- Sociální politika EU a mezinárodní sociální politika – trendy, legislativní podklady, komparace se sociální politikou ČR.
- Protidrogová sociální politika – její koncepce na úrovni obce, kraje a státu. Koordinace protidrogové politiky – finanční zajištění, institucionální zajištění, legislativní zajištění.

DOPORUČENÁ LITERATURA – Teorie a metody sociální práce a sociální politika:

Aktuální platná legislativa

- BALÍK, S. *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 250 s. ISBN 978-80-247-2908-4.
- BROŽA, J. *Supervize v adiktologické praxi*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009. 160 s. ISBN 80-7387-209-0.
- BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 140 s. ISBN 80-86429-16-4.
- FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 80-247-2781-3
- FITZNEROVÁ, I. *Máme dítě s handicapem*. 2010. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 160 s. ISBN 80-7367-663-6.
- FREEDMAN, J., COMBS, G. *Narativní psychoterapie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 319 s. ISBN 978-80-7367-549-3.
- HARGAŠOVÁ, M. *Skupinové poradenství*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 261 s. ISBN 978-80-247-2642-7.
- HAVRDOVÁ, Z., HAJNÝ, M. *Praktická supervize*. Praha: Galén, 2008. 213 s. ISBN 978-80-7262-532-1.
- JANEČKOVÁ, H., VACKOVÁ, M. *Reminiscence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 151 s. ISBN 978-80-7367-581-3.
- JŮN, H. *Moc, pomoc a bezmoc v sociálních službách a ve zdravotnictví*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 80-7367-590-5.
- KALINA, K. *Terapeutická komunita*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 394 s. ISBN 978-80-247-2449-2.
- KLEVETOVÁ, D., DLABALOVÁ, I. *Motivační prvky při práci se seniory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 202 s. ISBN 978-80-247-2169-9.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. 2. vyd. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-150-9.
- KOUBEK, J. *Rízení lidských zdrojů. Základy moderní personalistiky*. 4., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2007. 299 s. ISBN 978-80-7261-168-3.
- KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. Aktuální vydání.
- KUCHAŘ, P. *Trh práce: sociologická analýza*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. 183 s. ISBN 978-80-246-1383-3.
- MAHROVÁ, G., VENGLÁŘOVÁ, M. *Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 168 s. ISBN 978-80-247-2138-5.
- MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
- MATOUŠEK, O. - KOLÁČKOVÁ, J. - KODYMOVÁ, P. (eds). *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
- MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.
- MÜHLEISEN, S., OBERHUBER, N. *Komunikační a jiné měkké dovednosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 183 s. ISBN 978-80-247-2662-5.
- PICHAUD, C. - THAREUOVÁ, I. *Soužití se staršími lidmi*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-184-3.
- PLAMÍNEK, J. *Sebezpoznaní, sebeřízení a stres*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2008. 178 s. ISBN 978-80-247-2593-2.
- PÖRTNER, M. *Na osobu zaměřený přístup v práci s lidmi s mentálním postižením a s klienty vyžadujícími trvalou péči*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 175 s. ISBN 978-80-7367-582-0.
- POTŮČEK, M. *Veřejná politika*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. 399 s. ISBN 80-86429-50-4.
- SIROVÁTKA, T., WINKLER, J., ŽIŽLAVSKÝ, M. *Nejistoty na trhu práce*. 1. vyd. Brno: Fakulta sociálních studií (Institut pro výzkum reprodukce a integrace společností) Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, Boskovice, 2009. 197 s. ISBN 978-80-7326-172-6.
- ŠPATENKOVÁ, N. *Poradenství pro pozůstalé*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 143 s. ISBN 978-80-247-1740-1.
- ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat*. 3. vyd. Praha: SLON, 2005. 128 s. ISBN 80-86429-36-9.
- VALENTOVÁ, M., SIROVÁTKA, T. *Legitimita sociální politiky*. 1. vyd. Brno: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2002. 83 s. ISBN 80-238-9991-0.
- VENGLÁŘOVÁ, M. *Problematické situace v péči o seniory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 96 s. ISBN 978-80-247-2170-5.
- ZÁŠKODNÁ, H., MLCÁK, Z. *Osobnostní aspekty prosociálního chování a empatie*. 1. vyd. Praha: Triton, 2009. 391 s. ISBN 978-80-7387-306-6.
- a další

II. SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA, GERONTOLOGIE A PSYCHOLOGIE OBORU

a) Speciální pedagogika

- Speciální pedagogika, obory, metody, kooperující vědní disciplíny, základní pojmy speciální pedagogiky.
- Systém péče o zdravotně postižené (speciálně pedagogický, psychologický, sociální přístup).
- Vliv zaměstnanosti, vzdělávání a volného času na osobnost osoby se zdravotním postižením, včetně seniorů.
- Nové trendy ve vzdělávání a péči o zdravotně postižené jedince. Nemoc jako psychosociální problém v jednotlivých etapách života. Psychosomatika – vztahy nemoci a psychiky.

- Základní problémy speciální pedagogiky a její vztah k sociální práci (problematika trendů, modelů péče apod.).
- Specifické poruchy chování: vymezení pojmu (LMD, ADHD/ADD), etiologie, primární a sekundární symptomatologie, formy péče a metody práce s dětmi s LMD, prevence, prognóza.
- Specifické poruchy učení – terminologie, etiologie, symptomatologie, klasifikace SPU, formy péče o děti se SPU, prevence, prognóza.
- Surdopedie – příčiny vzniku sluchového postižení, klasifikace sluchových vad, diagnostika sluchového postižení, komunikační systémy sluchově postižených, kompenzační pomůcky sluchově postižených.
- Tyflopédie – druhy zrakových vad, těžká zraková postižení, kompenzační pomůcky, zásady správného kontaktu s nevidomými a slabozrakými, zraková stimulace u jedinců těžce zrakově postižených.
- Logopedie – psychosociální problematika jedinců s řečovým postižením (péče o jedince s narušenou komunikační schopností, logopedická prevence).
- Psychopedie – psychosociální problematika jedinců s mentálním postižením (péče o jedince s mentálním postižením, mentální retardace ve vztahu k demenci a pseudooligofrenii).
- Somatopedie – klasifikace a příčiny tělesného postižení, problematika vzdělávání, péče o tělesně postižené jedince a jejich rodiny.
- Alternativní a augmentativní komunikace – systémy BLISS, MAKATON, sociální čtení, piktogramy.
- Psychosociální problematika základních neurologických onemocnění (DMO, epilepsie...)
- Poruchy chování – vymezení, etiologie, jednotlivé klasifikace poruch chování. Poruchy osobnosti ve vztahu k poruchám chování (disociální porucha osobnosti, emočně nestabilní porucha osobnosti). Pervazivní vývojové poruchy – členění, formy a metody sociální práce s těmito lidmi.
- Poruchy příjmu potravy.
- Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte z pohledu speciální pedagogiky, deprivace. Problematika gamblingu, drogově závislých, závislých na alkoholu a jiných závislostí z pohledu speciální pedagogiky, systém péče o tyto jedince. Agresivita a šikana – prevence, symptomy, řešení.
- Sociokulturní handicap, minoritní skupiny.
- Systém náhradní rodinné péče, charakteristika diagnostických ústavů, preventivní výchovná péče, dobrovolné pobyty, střediska výchovné péče, systém výchovných zařízení – státní i nestátní instituce.

b) Gerontologie

- Gerontologie a geriatrie – vymezení základních pojmů, obsah a náplň oboru.
- Psychologie stárnutí, sociologie stárnutí, demografie stárnutí a stáří.
- Fyziologické změny ve stáří.
- Systém zdravotní a sociální péče o seniory v ČR. Zdravé stárnutí, prevence chorob ve stáří.
- Příprava na stáří, teorie stárnutí, potřeby seniorů. Postavení seniorů ve společnosti, včetně dokumentů upravujících tuto oblast – české, mezinárodní, EU.
- Demence a jiné psychické choroby ve stáří (deprese, poruchy spánku, sexuální poruchy...)
- Hmotné zabezpečení ve stáří, **včetně aktuálně platné legislativy.**
- Úroveň závislosti a soběstačnosti starého člověka na okolí, jejich hodnocení.
- Starý člověk v sociálním kontextu – vztahy v užším a širším rodinném a společenském prostředí – staří lidé a společnost, starý člověk a rodina, partnerství, ovdovění, osamocení a izolace, problematika ageismu.
- Rizika nadměrného užívání léků ve stáří, nežádoucí účinky léků a možné negativní vlivy.
- Nemoci smyslových orgánů v době stáří a jejich fyziologické zhoršování.
- Onemocnění pohybového systému a s tím související problematika, úrazovost ve stáří, instabilita a inaktivita.
- Specifika onemocnění trávicího a vylučovacího systému. Správná výživa a její poruchy ve stáří, důsledky malnutrice.
- Specifika a důsledky onemocnění kardiovaskulárního a endokrinního systému ve stáří.

- Specifické otázky umírání a smrti, thanatologie, hospice a hospicová péče, paliativní péče. Etické problémy v gerontologii a geriatrii. Problematika týrání a zneužívání seniorů, sebevražednost seniorů.
- Specifika metod sociální práce a komunikace se starými lidmi.
- Využití rehabilitace, ergoterapie a jiných druhů terapie (zooterapie, arteterapie, validace, reminiscence...) ve stáří. Aktivizační prostředky ve stáří, vzdělávání seniorů.

c) Psychologie oboru

- Systém psychologických věd, psychologické směry – jejich vztah k oboru, základní psychologické pojmy, metody psychologie ve vztahu k sociální práci.
- Sebevražedné jednání a automutilace.
- Příčiny vzniku psychických poruch a odchylek (neurózy, psychózy). Náročné životní situace. Obranné mechanismy.
- Kognitivní procesy a jejich poruchy (vnímání, paměť, myšlení a řeč).
- Pudy – poruchy pudů (sebezáchovy, pohlavního, obživovacího).
- Vědomí, pozornost – charakteristika, jejich poruchy a vliv na člověka.
- Osobnost a poruchy osobnosti. Inteligence a její poruchy. Psychotické poruchy a jejich psychosociální problém.
- Úzkostné stavy, deprese. Sociálně a psychologické aspekty, terapie a možnosti prevence.
- Emoce – charakteristika, afekty, nálady a jejich poruchy.
- Posttraumatické poruchy.
- Periodizace duševního vývoje, základní charakteristiky jednotlivých období. Činitelé duševního vývoje.
- Norma, normalita a psychopatologie. Patopsychologie.
- Duševní zdraví. Syndrom vyhoření a jeho prevence.
- Psychosociální důsledky smyslového, tělesného, řečového a mentálního postižení v různém věku.
- Využití psychologie pro komunikativní dovednosti pracovníků v pomáhajících profesích – metody a formy komunikace.
- Sociálně psychologické hledisko problematiky nezaměstnanosti, bezdomovectví, zneužívání a závislosti na alkoholu. Prevence.
- Zneužívání a psychotropních a jiných omamných látkách. Sociálně psychologické dopady. Prevence. Patologické hráčství. Sociálně psychologické dopady. Prevence.
- Psychologické problémy domácího násilí. Formy domácího násilí. Prevence. Role sociálního pracovníka. Poradenství a terapie. Sociální a psychologické aspekty syndromu CAN. Role sociálního pracovníka. Komerční sexuální zneužívání dětí. Prevence, poradenství, terapie obětí.

DOPORUČENÁ LITERATURA: Speciální pedagogika:

Aktuální platná legislativa

DOBROVOLSKÁ, M. - MACHÁČEK, M. - ŠMAHEL, I. *Vybrané kapitoly ze speciální pedagogiky a patopsychologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1991. ISBN 80-210-0240-9.

DUNOVSKÝ, J. - DYTRYCH, Z. - MATĚJČEK, Z. aj. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

EDELSBERGER, L. aj. *Defektologický slovník*. 3. vyd. Jinočany: H+H, 2000. ISBN 80-86022-76-5.

KLENKOVÁ, J. *Kapitoly z logopedie I*. 2. vyd. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-88-5.

KLENKOVÁ, J. *Kapitoly z logopedie II, III*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-62-1.

MATĚJČEK, Z. *Rodičům mentálně postižených dětí*. 1. vyd. Jinočany: H+H, 1992. ISBN 80-85467-52-6.

MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-494-X.

MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. 1. vyd. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-25236-2.

MATĚJČEK, Z. *Dyslexie – specifické poruchy čtení*. 3. vyd. Jinočany: H+H, 1995. ISBN 80-85787-27-X.

MATĚJČEK, Z. *Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace*. 1. vyd. Praha: Psychiatrické centrum, 1997. ISBN 80-85121-89-1.

MONATOVÁ, L. *Speciálně pedagogická diagnostika z hlediska vývoje dětí*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-86-9.

PEŠATOVÁ, I. *Vybrané kapitoly ze speciální pedagogiky se zaměřením na oftalmopedii*. 1. díl. 1. vyd. Liberec: TU v Liberci, 1999. ISBN 80-7083-350-5.

PEŠATOVÁ, I. *Vybrané kapitoly ze speciální pedagogiky se zaměřením na tyflopeditii*. 2. díl. 1. vyd. Liberec: TU v Liberci, 1999. ISBN 80-7083-351-3.

PEŠATOVÁ, I. *Vybrané kapitoly z etopedie. Klasifikace a diagnostika poruch chování*. 1. vyd. Liberec: TU v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-750-0.

PIPEKOVÁ, J. aj. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6.

PIPEKOVÁ, J. *Terapie ve speciální pedagogické péči*. 2. vyd. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-010-7.

PULDA, M. *Včasná sluchově-řečová výchova malých sluchově postižených dětí*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2799-1.

STRNADOVÁ, V. *Úvod do surdopedie*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-564-8.

VÁGNEROVÁ, M., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Psychologie handicapu – část 1. Handicap jako psychosociální problém*. Liberec: TU v Liberci, 2003.

VÁGNEROVÁ, M., HADJ-MOUSSOVÁ, Z. *Psychologie handicapu – část 2. Rodina a její význam pro rozvoj handicapovaného dítěte*. Liberec: TU v Liberci, 2003.

VÁGNEROVÁ, M. *Komplexní problematika školního neprospěchu*. Liberec: TU v Liberci, 1995.

VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a sociální*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-071-9.

ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení*. 10. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-800-7.

a další.

DOPORUČENÁ LITERATURA: Gerontologie

BAŠTECKÝ, J. - KUMPEL, Q. - VOJTĚCHOVSKÝ, V. *Gerontopsychiatrie*. Praha: Grada, 1994. ISBN 80-7169-070-8.

GRUSS, Peter (ed.). *Perspektivy stárnutí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 222 s. ISBN 978-80-7367-605-6.

HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-158-2.

HAŠKOVCOVÁ, H. *Manuálek sociální gerontologie*. 1. vyd. Brno: IDVPZ, 2002. ISBN 80-7013-363-5.

HAŠKOVCOVÁ, H. *Thanatologie: nauka o umírání a smrti*. 1. vyd. Praha: Galén, 2000. ISBN 80-7262-034-7.

HOLMEROVÁ, I. a kol. *Vybrané kapitoly z gerontologie*. 2. vyd. Praha: Česká alzheimerovská společnost, 2003. ISBN 80-86541-12-6.

JANEČKOVÁ, Hana, VACKOVÁ, Marie. *Reminiscence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 151 s. ISBN 978-80-7367-581-3.

JAROŠOVÁ, D. *Péče o seniory*. 1. vyd. Ostrava: ZSF OU, 2006. 110 s. ISBN 80-7368-110-2.

KAISEN, M. *Umění pokojného umírání*. 1. vyd. Olomouc: Fontána, 2005. 122 s. ISBN 80-7113-214-4

KALVACH, P. a kol. *Geriatry a gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

KLEVETOVÁ, Dana, DLABALOVÁ, Irena. *Motivační prvky při práci se seniory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 202 s. ISBN 978-80-247-2169-9.

KOPŘIVA K. *Lidský vztah jako součást profese*. 3. rozš. a přepr. vyd. Praha: Portál, 2006. 146 s. ISBN 80-7367-181-6.

KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie nemoci*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0179-0.

KÜBLER-ROSS, E. *Hovory s umírajícími*. 1. vyd. b.m.: Signum unitatis, 1992. ISBN 80-85439-04-2.

KÜBLER-ROSS, E. *O smrti a životě po ní*. 1. vyd. Praha: Aguamarin, 1997. ISBN 80-901922-9-7.

MATOUŠEK, O. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-X.

MISCONIOVÁ B. *Péče o umírající – hospicová péče*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2000.

PICHAUD, C. - THAREUOVÁ, I. *Soužití se staršími lidmi*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-184-3.

PICHAUD, J. - THOREAUOVÁ, M. *Soužití se staršími lidmi*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-184-3.

RHEINWALDOVÁ, E. *Novodobá péče o seniory*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-828-8.

SCHIMMERLINGOVÁ, V. *Metody sociální práce se staršími lidmi*. Praha: MPSV ČR,

STUART-HAMILTON, I. *Psychologie stárnutí*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-274-2.

SVATOŠOVÁ, M. - JIRMANOVÁ, M. *Hospic slovem a obrazem*. 1. vyd. Praha: Ecce homo, 1998. ISBN 80-902049-1-0.

TOPINKOVÁ E. *Geriatry pro praxi*. 1. vyd. Praha: Galén, 2005. 270 s. ISBN 80-7262-365-6.

TOŠNEROVÁ, T. *Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině*. 2. vyd. Praha: Ambulance pro poruchy paměti, 2002. ISBN 80-238-9505-2.

ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat. Učebnice metod sociální praxe*. Písek: Renaissance, 1996.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

ZAVÁZALOVÁ, H. *Vybrané kapitoly ze sociální gerontologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-240-0326-8.

ZGOLA, J. M. *Úspěšná péče o člověka s demencí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003. 232 s. ISBN 80-247-0183-9.

a další

DOPORUČENÁ LITERATURA: Psychologie oboru

ATKINSONOVÁ, R. L. a kol. *Psychologie*. 1. vyd. Praha: Victoria, 1995. ISBN 80-85605-35-X.

ČAČKA, O. *Přehled psychologie obecné, dospívání a pracovní výkonnosti*. 1. vyd. Brno: Pedagogická fakulta MU, 1995. ISBN 80-210-0904-7.

DRAPELA, M. *Přehled teorií osobnosti*. 3. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-606-3.

HARTL, P. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 1993. ISBN 80-901549-0-5.

HARTL, P. - HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

JANOUSEK, J. - HOSKOVEC, J. - ŠTIKAR, J. *Psychologický výkladový atlas*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-716-8.

JIRÁNEK, F. - SOUČEK, J. *Úvod do obecné psychologie*. 1. vyd. Praha: SPN, 1991. ISBN 80-7066-342-1.

KERN, H. a kol. *Přehled psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-426-5.

KŘIVOHLAVÝ, J. *Jak zvládnout stres*. Praha: Grada Avicenum, 1994. ISBN 80-7169-121-6.

LANGMEIER, J. - MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství*. 3. vyd. Praha: SPN, 1974.

NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie osobnosti*. 1. vyd. Praha: management Press, 1993. ISBN 80-85603-34-9.

ŘEZÁČ, V. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.

ŠVINGALOVÁ, D. *Základy psychologie. (Psychologická propedeutika). I. díl: Základy obecné psychologie*. 3. vyd. Liberec: TU v Liberci, 1998. ISBN 80-7083-296-7.

ŠVINGALOVÁ, D. *Základy psychologie II. díl: Kognitivní složka osobnosti*. 2. vyd. Liberec: TU v Liberci, 1998. ISBN 80-7083-317-3.

ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z psychologie III. díl. Vývojová psychologie*. 1. vyd. Liberec: TU v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-571-1.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro sociální pracovníky. 1. díl*. 1. vyd. Liberec: TU v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-729-2.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro sociální pracovníky. 2. díl*. 1. vyd. Liberec: TU v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-730-6.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

VÁGNEROVÁ, M. *Úvod do psychologie*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-421-7.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

III. PRÁVNÍ DISCIPLÍNY

- **Právo** – pojem, objektivní, subjektivní; hmotné, procesní; veřejné, soukromé; právní odpovědi; právní norma dispozitivní a kogentní; prameny práva: druhy pramenů; právní předpis (Sbírka

zákonů, platnost, účinnost, právní síla), normativní právní smlouva, soudní precedens, právní obyčej, právní řád a právní systém...

- **Ústavní právo a související pojmy** (Parlament, vláda, prezident ČR, sbírka zákonů, Ústava, LZPS...).
- **Občanské právo:** pojem, systém, prameny, předmět právní úpravy, prvky občanskoprávních vztahů, vznik, změna a zánik občanskoprávních vztahů, závaznost ustanovení ObčZ; Právní skutečnosti: pojem, druhy; lhůty (promlčení a prekluze, stavení a přerušování, objektivní a subjektivní, hmotněprávní a procesní); Fyzické a právnické osoby: fyzické osoby (pojem; právní subjektivita – vznik, zánik; způsobilost k právním úkonům – zletilost, omezení a zbavení; deliktivní způsobilost); právnické osoby (pojem; skupiny podle OZ – sdružení FO a PO, účelová sdružení majetku, jednotky územní samosprávy, jiné subjekty označené za PO zákonem; vznik – založení, registrace; právní subjektivita; způsobilost k právním úkonům – jednání osobní, prostřednictvím zákonných či smluvních zástupců; zánik); Zastoupení: (zákonné – na základě zákona či rozhodnutí státního orgánu; smluvní; plná moc); Věci: movité a nemovité, věci určené druhově či jednotlivě, součást věci, příslušenství věci; Věcná práva: (pojem, k věci vlastní, cizí); Vlastnické právo: (pojem, obsah, úprava v LZPS; omezení – vyvlastnění, sousedská práva; nabytí); držba (pojem, oprávněná, neoprávněná); ochrana vlastnického práva (pojem; svépomoc, ochrana pokojného stavu obecním úřadem, soudní ochrana); Zástavní právo: (pojem; předmět zástavy – movitost, nemovitost; vznik – ze smlouvy; uspokojení ze zástavy – prodej zástavy ve veřejné dražbě, soudní prodej zástavy, prodej zástavy ve vykonávacím řízení; zánik); Společné jmění manželů: (pojem; zákonný rozsah – majetek, práva, závazky; změny rozsahu SJM – rozšíření, zúžení, vznik SJM ke dni zániku manželství; užívání, plnění závazků za SJM; zánik SJM); Odpovědnost za škodu: pojem, prevence, předpoklady vzniku, okolnosti vylučující protiprávnost, obecná odpovědnost, náhrada škody; Závazkové právo: (pojem; závazek, pohledávka, nárok, dluh, věřitel, dlužník; vznik – právní úkony (smlouvy), protiprávní úkony či stavy); Zajištění závazků: (pojem, funkce; prostředky – smluvní pokuta, ručení, uznání dluhu, zástavní právo); Zánik závazků: pojem; jednotlivé způsoby – splnění dluhu, odstoupení od smlouvy, výpověď, dohody – novace, narovnání); Jednotlivé typy smluv: (kupní – pojem, strany, pojmové znaky, práva a povinnosti stran, odpovědnost za škodu či vady, druhy, prodej zboží v obchodě, vedlejší ujednání /výhrada vlastnictví, předkupní právo/; darovací – pojem, pojmové znaky, strany; půjčka, výpůjčka).
- **Občanské právo procesní:** pojem civilní proces, právní úprava, druhy řízení – nalézací (sporné či nesporné), vykonávací; Soudy: (pravomoc – spory a jiné právní věci vyplývající ze soukromoprávních vztahů; příslušnost – věcná, funkční, místní/obecná, na výběr daná, výlučná, prorogace/); vyloučení soudců a dalších osob; Účastníci: (způsobilost být účastníkem řízení, procesní způsobilost, zastoupení, práva a povinnosti); Sporné řízení: (pojem, žaloba – forma, náležitosti, žalobní petič, účinky, soudní poplatky); Dokazování: (pojem, povinnost tvrdit a navrhnout důkazy; prostředky – svědecká výpověď, znalecký posudek, listiny, ohledání, výslech účastníka); Rozhodnutí: (pojem, formy – rozsudek, usnesení, platební rozkaz /směnečný a šekový/; právní moc a vykonatelnost); Opravné prostředky: (řádné – odvolání, odpor); mimořádné – žaloba na obnovu řízení či pro zmatečnost, dovolání); Výkon rozhodnutí: (pojem, strany, zahájení řízení, příslušnost soudů, exekuční tituly, způsoby, soudní exekutor).
- **Rodinné právo** – pojem, předmět, prameny. Manželství – pojem, vznik, formy uzavření (občanský, církevní); příslušný orgán, prohlášení snoubenců, oddávající, svědci, právní následky uzavření; Zánik manželství – pojem, rozvod manželství (sporný, dohodou, ztížený); nezletilé děti (úprava poměrů, společná a střídavá výchova, úprava styku); Vzájemná práva a povinnosti rodičů a dětí – pojem; rodičovská zodpovědnost – pojem, práva a povinnosti rodičů, pozastavení, omezení a zbavení rodičovské zodpovědnosti; další práva a povinnosti rodičů; práva a povinnosti dítěte; Náhradní péče o dítě – pojem, osvojení, pěstounská péče, svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, poručenství, opatrovnictví; Výživné – pojem, forma (peněžitá a nepeněžitá plnění, osobní péče), promlčení, započtení, rozsah, jednorázové plnění, řízení o výživném (zahájení, příslušnost soudu, okamžik přiznání výživného, spojení s jinými řízeními, zrušení a změna rozhodnutí o výživném); vzájemná

vyživovací povinnost rodičů a dětí a ostatních členů rodiny; Sociálně-právní ochrana dětí (SPOD) – pojem, základní zásady, organizace a správa ve věcech SPOD; opatření SPOD, prevence, poradenství, výchovná opatření, opatření na výchovu dětí, svěření dítěte do péče jiných fyzických osob než rodičů.

- **Trestní právo** (pojem, právní úprava, hmotné, procesní, účel, základní zásady trestního práva hmotného). Prameny trestního práva; Trestní odpovědnost (pojem, trestný čin – pojem, znaky, druhy, vývojová stádia); Skutková podstata trestného činu (pojem, znaky, druhy); Okolnosti vylučující protiprávnost činu; Trestní sankce (pojem, druhy trestních sankcí a obecné zásady pro jejich ukládání); Tresty (pojem, systém trestů, druhy, ukládání trestů); Ochranná opatření (pojem, druhy, ukládání ochranných opatření); Trestní právo procesní (pojem, prameny); Trestní řízení (pojem, základní zásady); Subjekty trestního řízení (pojem, orgány činné v trestním řízení, vyloučení OČTŘ, obviněný, obhájce, poškozený, zúčastněná osoba, zákonný zástupce, zmocněnec zúčastněné osoby či poškozeného, orgán sociálně-právní ochrany dětí, probační a mediační služba); Stádia trestního řízení (pojem, přípravné řízení, hlavní líčení, odvolací řízení); Rozhodnutí v trestním řízení a opravné prostředky proti nim; Soudnictví ve věcech mládeže (pojem, trestní odpovědnost, řízení ve věcech mládeže, opatření)
- **Sociální zabezpečení** – pojem, právní úprava; Důchodové pojištění – pojem, právní úprava, pojištěnci. Starobní důchod – pojem, podmínky nároku na dávku, předčasný důchod. Invalidní důchod – pojem, podmínky nároku na dávku. Vdovský důchod – pojem, podmínky nároku na dávku, podpůrná doba. Sirotčí důchod – pojem, podmínky nároku na dávku; Nemocenské pojištění – pojem, právní úprava, pojištěnci, vznik, zánik a přerušování pojištění, dávky z nemocenského pojištění – pojem, podmínky nároku na dávku, náhrada mzdy, platu nebo odměny z dohody o pracovní činnosti při dočasné pracovní neschopnosti (karanténě); Zdravotní pojištění – pojem, právní úprava, pojištěnci – pojem, vznik a zánik zdravotního pojištění, práva a povinnosti, plátcí – pojem, práva a povinnosti; Státní sociální podpora – pojem, právní úprava, osoba oprávněná, příjemce dávky, dávky. Životní a existenční minimum; Pomoc v hmotné nouzi – pojem, právní úprava, hmotná nouze, oprávněná osoba, dávky; Sociální služby – pojem, právní úprava, oprávněná osoba, příspěvek na péči, druhy, formy, zařízení, poskytovaná činnost; Sociální péče o těžce zdravotně postižené občany – pojem, právní úprava, dávky, mimořádné výhody, půjčky – **včetně aktuálně platné legislativy (od 1. 1. 2012).**

DOPORUČENÁ LITERATURA:

Aktuální platná legislativa související s výše uvedenými obory práva

- CÍSAŘOVÁ, D., aj. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2008. 824 s. ISBN 978-80-7357-348-5.
FILIP, J. *Ústavní právo: učební text pro bakalářské studium na PrF MU*. Brno: PrF MU, 2010. 104 s. ISBN 978-80-210-5153-9.
FRYŠTÁK, M. aj. *Trestní právo v aplikační praxi*. Brno: PrF MU, 2010. 98 s. ISBN 978-80-210-5247-5.
HORZINKOVÁ, E. *Správní právo – zvláštní část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 160 s. ISBN: 978-80-7380-105-2.
HRUŠÁKOVÁ, M. - KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: MU Brno, 2006. 398 s. ISBN 80-7239-192-5.
JANKŮ, M. *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 520 s. ISBN 978-80-7400-078-2.
JELÍNEK, J. aj. *Trestní právo hmotné – Obecná část. Zvláštní část*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. 896 s. ISBN 978-80-87212-24-0.
KLÍMA, K., *Ústavní právo*. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 760 s. ISBN 80-7380-000-4.
NOVOTNÝ, O. aj. *Trestní právo hmotné*. 6. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 1496 s. ISBN 978-80-7357-509-0.
SKULOVÁ, S. aj. *Správní právo procesní*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 432 s. ISBN 978-80-7380-110-6.
STAVINHOVÁ, J. a LAVICKÝ, P. *Základy civilního procesu*. Brno: PrF MU, 2009. 124 s. ISBN 978-80-210-5062-4.
ŠÁMAL, P. A KOL. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. 2. vyd. Praha: C. H. BECK, 2007. 1220 s. ISBN 978-80-7179-375-5.
ŠÍMA, A. - SUK, M. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 10. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 404 s. ISBN 978-80-7400-327-1.
ŠVESTKA, J. aj. *Občanské právo hmotné 1*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 460 s. ISBN 978-80-7357-468-0.
ŠVESTKA, J. aj. *Občanské právo hmotné 2*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 552 s. ISBN 978-8075357-473-4.
ŠVESTKA, J. aj. *Občanské právo hmotné 3*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 308 s. ISBN 978-80-7357-465-9.
TRÖSTER, P. aj. *Právo sociálního zabezpečení*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 382 s. ISBN 978-80-7400-322-6.
WINTEROVÁ, A. aj. *Civilní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Linde Praha, 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3.
ŽATECKÁ, E. *Trestní právo hmotné a procesní. Obecná část*. Brno: PrF MU, 2009. 94 s. ISBN 978-80-210-5054-9.
ŽATECKÁ, E. *Trestní právo hmotné a procesní. Zvláštní část*. Brno: PrF MU, 2009. 86 s. ISBN 978-80-210-5094-5.
Časopis Trestní právo, Zdravotnictví a právo, ...

Upozornění – u Státních závěrečných zkoušek je nutné znát aktuální situaci v dané problematice (zejména sociální, speciálně pedagogická, zdravotní oblast, ale i trestní, rodinné právo a další), tj. uplatňovat znalost aktuálně platné legislativy.